
УСАЧОВА О.В.,

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри дитячих
інфекційних хвороб

ПАХОЛЬЧУК Т.М.,

кандидат медичних наук,
доцент кафедри дитячих
інфекційних хвороб

ПАХОЛЬЧУК О.П.,

кандидат медичних наук, доцент
кафедри факультетської педіатрії,
Запорізький державний
медичний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

У статті розглянуті питання організації аудиторної самостійної роботи студентів медичного факультету на кафедрі дитячих інфекційних хвороб. Виділені види аудиторної самостійної роботи студентів. Проаналізовані особливості проведення аудиторної самостійної роботи студентів на 5 та 6 курсах медичного факультету.

Ключові слова: аудиторна самостійна робота студентів, види аудиторної самостійної роботи студентів 5 та 6 курсу, кафедра дитячих інфекційних хвороб.

В статье рассмотрены вопросы организации аудиторной самостоятельной работы студентов медицинского факультета на кафедре детских инфекционных болезней. Выделенные виды аудиторной самостоятельной работы студентов. Проанализированы особенности проведения аудиторной самостоятельной работы студентов на 5 и 6 курсах медицинского факультета.

Ключевые слова: аудиторная самостоятельная работа студентов, виды аудиторной самостоятельной работы студентов 5 и 6 курса, кафедра детских инфекционных болезней.

The article is dedicated to the questions of the of the self auditorium work of students on the children's infectious diseases department of the medical faculty. Of the self auditorium work of students were defined. Peculiarities of the self auditorium work of students of the 5th and 6th course were analyzed. Key words: self auditorium work of students, types of the self auditorium work of students of 5th and 6th course, children's infectious diseases department.

Key words: classroom independent work of students, types of classroom independent work of students of the 5th and 6th year, Department of children's infectious diseases.

В Україні поширюється розуміння того, що розбудова освіти сталою розбудовою має сприяти становленню нового складу мислення, за якого всі соціально-економічні та соціально-екологічні процеси та явища повинні відображатися у вчинках, соціальних стратегіях та проектах їх реалізації, зокрема, у навчальних програмах підготовки фахівців всіх спеціальностей [7].

У покращанні якості підготовки спеціалістів невід'ємною складовою є самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів [2]. Правильно організована самостійна робота студентів (СРС) є необхідною умовою успішного навчання. В умовах зростаючого інформаційного потоку виникає нагальна потреба навчити студента самостійно працювати, уміти аналізувати інформацію і вибирати необхідні знання для майбутньої професійної діяльності. [1]. У багатьох країнах світу в основу вищої освіти як базову форму навчання покладено самостійну та індивідуальну роботу студентів. Тому реформування організації навчального процесу в університетах України включає поступове збільшення частки самостійної роботи

студентів. Відповідно до принципів кредитно-модульної системи самостійна робота студентів становить до половини кредитної міри дисципліни і займає частину аудиторної роботи студентів-медиків [3, 4].

Результативність СРС залежить від чіткості її організації. А це передбачає, перш за все, створення необхідних умов, забезпечення навчально-методичними матеріалами і систематичний контроль. Мета СРС – навчити студента осмислено і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та самовиховання з тим, щоб прищепити вміння надалі безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

Метою нашої роботи було виділення принципових відмінностей у проведенні аудиторної СР студентів 5 та 6 курсів на кафедрі дитячих інфекційних хвороб медичного університету.

Основна частина.

За вимогами Болонського процесу в навчальних програмах, що затверджені Центральним методичним кабінетом з вищої освіти МОЗ України, збільшується частка СРС з усіх дисциплін її обсяг складає не менш 50% на-

вчального навантаження. В умовах же викладання клінічних дисциплін така СРС переважно повинна проводитися в умовах лікувального закладу, а значить бути аудиторною.

Навчальна програма з педіатрії [5] виділяє на вивчення студентами «Дитячих інфекційних хвороб» на 5 курсі 45 год., з них 17 год. (37,8%) це СРС, та на 6 курсі 150 год, з них 80 год (54%) – СРС. Така різниця у об'ємах навчальних годин обумовлена принциповими відмінностями у підході до проведення аудиторної СРС на різних курсах.

СРС на кафедрі дитячих інфекційних хвороб представлена такими формами навчального процесу, як відео-лекції та аудиторна СРС.

Перевага віддається проблемним відео-лекціям – оглядовим та концептуально-аналітичним. Викладач на лекції теоретичний матеріал пов'язує з практичними даними демонструючи відео-презентації. Лекційний матеріал викладається з використанням мультимедійних технологій, які розширюють можливості демонстрацій з використанням зображень патогенетичних особливостей перебігу інфекційних хвороб та лабораторно-діагностичних принципів, які ілюструють сучасні можливості клініко-лабораторної діагностики захворювань. В сучасних технологічних умовах з'явилась можливість оперативно змінювати та доповнювати лекційний матеріал з використанням ілюстрацій різних методів дослідження, в тому числі демонструвати матеріал спостережень з особистої практики та наукових досліджень викладачів кафедри. Це дозволяє поглиблено викласти матеріал лекції. В якості переваг мультимедійних презентацій слід відмітити підвищення зацікавленості студентів до вивчення дисципліни, наочність, можливість правильного сприйняття термінів, су-

часних класифікацій та схем патогенезу, алгоритмів діагностики та лікування захворювання.

Лекція стає процесом, під час якого в студентів формуються знання, виховується логічне мислення, забезпечуються мотиваційний компонент і загально-орієнтований етап оволодіння науковими знаннями. Таким чином, посилюється роль лекцій в якісному управлінні аудиторною самостійною роботою студентів.

На практичних заняттях студенти 5 курсу вперше починають знайомство з дисципліною, вмінням вирішувати типові задачі і завдання. При цьому, СРС полягає не тільки в засвоєнні учбового матеріалу, а й у формуванні у студентів вміння використовувати міжпредметні зв'язки дитячих інфекційних хвороб з дисциплінами, які вивчалися студентом на попередніх курсах (біології, біохімії, мікробіології, пропедевтиці дитячих хвороб, фармакології), що необхідне для відпрацювання та закріплення вмінь при обстеженні дітей з інфекційною патологією, проведенні забору матеріалу від хворого для досліджень. Також відбувається набуття нових вмінь зі складання плану обстеження і оцінці отриманих результатів та вміння визначати покази до госпіталізації з наступним складанням плану лікування та плану протиепідеміологічних заходів, які необхідно провести у вогнищі інфекції (обстеження контактних та проведення профілактичних заходів по запобіганню повторних випадків захворювання).

Аудиторна СРС на кафедрі проводиться у навчальній кімнаті під керівництвом викладача, яка складається з визначення основних напрямків (окреслених у методичній розробці по курації хворих) роботи студента у ліжка хворого та роботою з додатковою літературою. Одним з видів ауди-

торної СРС, яка віднесена до наукової самостійної роботи студентів 5 курсу на кафедрі, є написання учбової історії хвороби. Кожному студенту дається можливість не тільки безпосередньо обстежити хворого з інфекційною патологією, але й поглиблено вивчити ту патологію, на яку хворіє дитина.

Викладачами кафедри створені методичні матеріали, які містять актуальність та мету вивчення теми, короткий зміст, питання для самоконтролю знань, тести та ситуаційні завдання, перелік рекомендованої сучасної наукової літератури. Важливу роль у повноцінному забезпеченні самостійної роботи студентів належить комп'ютерним технологіям. На web-сторінці кафедри знайшли відображення тексти лекцій, методичні рекомендації, фотоматеріали, що ілюструють клінічну картину окремих нозологічних форм дитячих інфекційних хвороб, добірка тестових завдань для контролю знань з дисципліни.

Проміжний контроль знань та вмінь у студентів 5 курсу на кафедрі проходить на кожному занятті у вигляді вхідного та заключного тестового контролю до яких включені питання і з СРС, а також в кінці циклу (на останньому занятті) у вигляді співбесіди з викладачем при захисті учбової історії хвороби, який оцінюється максимум у 8 балів, та проведенні підсумкового тестового контролю, за який студент може одержати від 60 до 80 балів з 200.

У студентів 6 курсу аудиторна СР під керівництвом викладача складає більше половини відведених навчальних годин. Цей вид навчальної діяльності студентів, при створенні умов високої активності, спрямована на формування самостійності та відповідальності майбутнього лікаря в аудиторії і поза нею під час всіх видів навчальної діяльності. Під керівництвом

викладача в аудиторії СРС 6 курсу може проводитися як рольова гра, яка має навчальний і контролюючий аспекти, коли студенти готують та розігрують клінічну ситуацію. Викладач складає план рольової гри. Це є ситуаційна задача, в якій розписані відомості про хворого: скарги, анамнез життя, хвороби, епіданамнез, клінічні данні та попередній діагноз. Всі інші відомості про пацієнта, а саме: деякі скарги, особливості анамнезу, об'єктивних, лабораторних та інструментальних даних, обраний студент визначає самостійно згідно своєму розумінню проблеми, відповідаючи на запитання одногрупників [4]. Таким чином, повністю передбачити розвиток кожної гри не можливо. Головне те, що викладач протягом гри має можливість оцінити не відповіді на запитання, а дії кожного студента, що досить виразно імітують реальну ситуацію.

Проведення рольової гри може відбуватися також і з застосуванням комп'ютерних технологій. При використанні цієї методики студентам демонструється зображення вогнища ураження, повідомляються додаткові дані анамнезу і клінічні симптоми, пропонується провести попередню діагностику, виділити патогномічні симптоми, а також визначити тактику ведення і розробку плану подальшого лікування хворого. Одночасне використання банку фото- та відео зображень допомагає демонструвати різні варіанти розвитку клінічних ситуацій [1, 6], що сприяє більш міцному засвоєнню навчального матеріалу, особливо при вивченні дитячих інфекційних хвороб, пов'язаних з наявністю візуального ряду.

Отже, використання методів рольових ігор, впровадження комп'ютерних технологій, таких як: фото-, відеозадачі – дозволяють максимально набли-

зити студентів до реальних життєвих ситуацій, коли набуваються знання, добре розуміються ті процеси, в яких приймають участь, та навчаються відстоювати свою точку зору.

Для закріплення набутих практичних навичок студенти 6 курсу на кожному занятті в умовах аудиторної СРС для закріплення вивчених алгоритмів діагностики та лікування інфекційних хвороб у дітей, як елемент проміжного контролю знань, заповнюють диференційно-діагностичні таблиці і вирішують ситуаційні задачі та завдання, з подальшим оцінюванням результатів наведеної діяльності за бальною системою. На кафедрі створено банк даних таких матеріалів. Вони розміщені на сайті кафедри та доступні кожному студенту.

Наукова аудиторна СРС 5 та 6 курсів визначається участю студентів у роботі наукового гуртка кафедри, де студенти не тільки знайомляться з особливостями перебігу тяжких нетипових форм деяких інфекційних хвороб у дітей різного віку, але й беруть участь у науково-дослідній роботі кафедри. Підсумком такої аудиторної СРС є підготовка наукова доповідь з подальшою участю студента у наукових конференціях різного рівня.

Аудиторна СРС 6 курсу завершує виконання задач усіх видів навчальної роботи. Крім того, аудиторна СРС має виховне значення: вона формує самостійність майбутнього лікаря, не тільки як сукупність вмінь та навичок, але і як рису характеру, що має істотну роль в структурі становлення особистості сучасного молодого спеціаліста. Вона має закласти основи самоорганізації та самовиховання лікаря з тим, щоб прищепити вміння надалі безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

Висновки:

1. Самостійна аудиторна робота є основною часткою навчання студентів в умовах скорочення часу на практичні заняття.
2. Адекватна організація аудиторної самостійної роботи студентів забезпечує повноцінне засвоєння програмного матеріалу з дисципліни, отримання додаткової наукової інформації та сприяє самоосвіті.
3. Важливими засобами аудиторної самостійної роботи студентів є забезпечення повноцінними методичними матеріалами, впровадження сучасних контролюючих засобів та широке використання комп'ютерних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Півторак К.В. Формування особистості та мотивації до навчання у студентів медичного університету / К.В. Півторак, І.В. Феджага // *Медична освіта*. – 2011. – №4. – С.28–31.
2. Попадюк О.Я. Підвищення якості самостійної підготовки студентів до тестового контролю знань в умовах кредитно-модульної системи / О.Я. Попадюк // *Медична освіта*. – 2013. – № 3. – С.77-79.
3. Притуло О.О. Побудова самостійної роботи студентів відповідно до європейських стандартів / О.О. Притуло, Н.В. Проніна, Ю.В. Сосновський, М.В. Чірський / *Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ України: Результати, проблеми, перспективи* // *Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю*. – Тернопіль: ТДМУ, 2010. – С. 66-67.

4. Шустваль М.Ф. Формування пізнавальної самостійності студентів у контексті болонського процесу / М.Ф. Шустваль, С.М. Шустваль, Т.І.Лядова, О.В. Волобуєва // *Медицина освіти*. – 2013. – № 3. – С. 125-128.
5. Типова програма нормативної навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації «Педіатрія з дитячими інфекційними хворобами» (МОЗ України, Київ – 2013р.).
6. Ключко А.О. Упровадження системи моніторингу якості професійної підготовки фахівців // *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»* – Додаток 1 до Вип. 36 Том VII(67): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2016. – С. 196-203.
7. Боголюбов В.М. Освіта для сталого розвитку у контексті виконання Закону України «Про вищу освіту» // *Матеріали VI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна післядипломна освіта: традиції та інновації» та II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація змісту освіти і науки в Україні: неформальна освіта для дорослих»*. – Київ, 2016. – С.15-18.

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Pivtorak K. V. Formuvannya osobystosti ta motivacii do navchannya u studentiv meduchnoho universitetu / K. V. Pivtorak, I. V. Fedzhaha // *Meduchna osvita*. – 2011. – №4. – S.28-31.
2. Popaduk O. Y. Pidvyzhennya yakosti samostinoi pidhotovky studentiv do tesmtovoho konmtrolu znan' v umovach kredytno-modulnoi sustemy / O. Y. Popaduk // *Medychna osvita*. – 2013. – № 3. – S.77-79.
3. Prytulo O.O. Pobudova samostinoi roboty studentiv vidpovidno do evropejskych standartiv / O.O. Prytulo, N.V. Pronina, Y.V. Sosnovskyy, M.V. Chirskyy / *Vprovadzhennya kredytno-modulnoy systemy orhanizacii navchalnoho procesu u VM(F)NZ Ukrainy: Rezultaty, problemy, perspektivy* // *Materialy Vseukrainskoi navchalno-naukovoï konferencii z mizhnarodnou uchastu*. – Ternopil: TDMU, 2010. – S. 66-67.
4. Zhustval M.F. Formuvannaya piznavalnoi samostiynnosti studentiv u konteksti bolonskoho prochesu / M.F. Zhustval, S.M. Zhustval, T.I. Lyadova, O.V. Volobueva // *Medychna osvita*. – 2013. – № 3. – S. 125-128.
5. Typova prohrama normatyvnoi navchalnoi dyscipliny dlya studentiv vyzhych medychnych navchalnyh zakladov 3-4 rivniv akredytacii «Pediatriya z dityachymy infekciinymy hvorobamy» (MOZ Ukrainy, Kyiv – 2013.).
6. Klochko A.O. Uprovadzhennya systemy monitorunhu ryakosti profesiinoi pidhotovky fachivciv // *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Peryaslav-Chmelnyskyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet im. G. Skovorody»* – Dodatok 1 do Vyp.36 Tom VII(67): Tematychnyy vypusk «Vyzha osvita Ukrainy u konnteksti intehtracii do evropeyskoho osvitnoho prostoru». – K.: Hnozis, 2016. – S. 196-203.
7. Boholyubov B.M. Osvita dlya staloho rozvytku u konteksti vykonannya Zakonu Ukrainy «Pro vyzhu osvitu» // *Materialuy VI-oy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferencii «Suchasna pislyaduplomna osvita: tradycii ta innovacii» ta II Vseukrainskoy naukovopraktychnoy konferencii «Modernizaciya zmistu osvity i nauky v Ukraini: neformalna osvita dlya doroslych»*. – Kyiv, 2016. – S.15-18.

Usachova Olena Vitaliivna

Dr. of Med.Sc., Head of the Children's Infectious Diseases Department, Zaporizhia State Medical University, Zaporizhia, Ukraine
E-mail: kdibzsmu@gmail.com

Pakholchuk Tetiana Mikolaivna

PhD, Professor's Associate of the Children's Infectious Diseases Department, Zaporizhia State Medical University, Zaporizhia, Ukraine
E-mail: pakholchuktn@ukr.net

Pakholchuk Olga Petrivna

PhD, Professor's Associate of the Children's Infectious Diseases Department, Zaporizhia State Medical University, Zaporizhia, Ukraine
E-mail: olgapakholchuk@gmail.com

PECULIARITIES OF THE SELF AUDITORIUM WORK OF STUDENTS ON THE CHILDREN'S INFECTIOUS DISEASES DEPARTMENT